

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput IV. Alexand. III. Universis Abbatibus (a) Cistercien. Ordinis per
Angliam constituis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

hæc nascatur, debet dari deliberata promissio, ut contingit in obligationibus hominibus faciendis; nam propositum simplex per se absque promissione non patit obligationem. Illud tamen magnum di-crimen versatur inter promissionem hominibus faciendam, & votum emittendum, quod promissio hominibus verbis externis fieri debet, & acceptari ab illo, cui promittitur: votum verò actu interno mentis emittitur, quia ut legitur libro 1. Regum, cap. 16. Homines vident ea, quæ apparent; Deus autem intuetur cor. Unde rectè Alexand. in præsentî decidit, eum qui proposuit religionem ingredi, non censi voti transgressorem propositum non adimplendo; sed quia votum plerumque à proposito incipit, propositum ipsum pro voto ponitur in juris locis supra pro prima sententia adductis in c. si quis virorum, 70. distinct. apud D. Augustinum epist. 70. ibi: Cum ergo te esse in hoc proposito gauderemus. Quem ita accipit Pennotus lib. 1. hist. canonic. regul. c. 11. num. 5.

4. Sed esto, in præsentî casu propositum non adimplens non sit voti transgressor, dubitari potest, an peccatum unum admittat? Et propositum non adimplentem peccare, docuit Glossa in cap. qui bona 17. quest. 1. & ejus sententia probari potest ex illis verbis ipsius textus: Qui bona agunt, si meliora agere deliberant, & post deliberata non faciunt, licet in prioribus bonis perseverent, in conspectu tamen Dei ceciderunt. Igitur si non adimplens propositum, apud Deum cecidit peccatum admittit; siquidem cadere in conspectu Dei, nihil aliud significat, nisi casum in culpam. Secundo probatur, quia qui proposuit aliquid facere bonum, & postea deceffit à proposito, saltem est inconstans: ergo peccat in constantiam, & per consequens committit aliquid peccatum. Tertio tandem probatur, quia propositum, ut proximè dixi, explicatur his verbis: Faciam hoc, vel illud. Ergo ille, qui non mandat executioni propositum, mentitur, & consequenter contra veritatem peccat. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 40. dubit. 2. existimat, propositum inducere aliquam obligationem, saltem peccati venialis, ratione inconstantiam in re gravi, & hoc modo accipit Glossam in dict. cap. qui bona. Si verior est contraria sententia, videlicet non adimplere propositum, quatenus propositum tantum est, non esse peccatum veniale, quam tenuerunt Aragon 2. 2. quest. 88. in comment. ad artic. 1. prope finem, Sorus libro 7. de iustitia, quest. 1. artic. 1. Azor tom. 1. inf. libro 11. c. 12. Suarez tom. 2. de relig. libro 1. de essentia voti, c. 2. quæ sententia probatur unica, sed validissima ratione; nam qui solus proponit, non habet voluntatem se obligandi: nec nudum propositum, ut proximè dixi, aliquam inducit obligationem: ergo facere contra

propositum, vel illud adimplere, non est peccatum, nec veniale. Consequentia patet, quia ubi nulla est obligatio, nullum potest esse peccatum, nec veniale: quare hæc sententia procedit, si id, quod proponimus facere, aliis non sit sub præcepto; quia si sub præcepto est, tenemur propositum adimplere, non quidem ratione propositi, sed ratione præcepti. Nec hæc sententia retentâ obstant contraria fundamenta. Non textus in d. c. qui bona. Nam respondetur D. Gregorium ibi solum docuisse, eum qui non adimplet propositum rei melioris, cecidisse coram Deo à majori perfectione, quam poterat assequi adimplendo propositum; non tamen peccatum committere, quod verba ipsa significant; non enim dixit Gregorius absolute, cecidisse in conspectu Dei; sed cecidisse à deliberatione. Ad secundum respondetur, constantiam, seu perseverantiam in voto non esse distinctam virtutem ab aliis, sed conditionem generalem, quæ reperitur in actibus omnium virtutum: unde tantum obligat juxta obligationem uniuscujusque virtutis, & debitum voluntatis ut rectè notavit Cajetanus in summa; verbo Inconstantia. Quare sicut aliquis non tenetur ratione intemperantiæ v. g. semper jejunare, quando non est præceptum, vel obligatio jejunandi; nec ratione religionis semper facere, quod cedit in Deicultum; ita nec tenetur perseverare in proposito faciendi aliquid bonum, ad quod non tenentur, nec ratione præcepti, si ve voti emissi, nec ratione virtutis; & consequenter non perseverare in proposito, quando nulla est obligatio, nullum erit peccatum. Ad tertium respondetur, verum esse, propositum explicari his locutionibus, Faciam hoc, vel illud: negandum tamen esse, mentiri illum, qui facit contra propositum; quia mentiri, ut docet D. Augustinus libro de mendacio, cap. 3. est contra mentem ire; ille autem qui habet propositum aliquid faciendi, non facit contra mentem dicendo, Faciam hoc; ac proinde non mentitur, quia prædictâ locutione solum significat, se facturum talem rem, quantum est ex vi præsentis propositi, ut docet D. Thomas 2. 2. quest. 89. artic. 1. per illam enim simplicem assertionem non obligatur ad non mutandum propositum, nisi accedat promissio, votum, vel juramentum, ut docet D. Thomas loco citato: quare homines prudentes dicere solent, Faciam hoc gratiâ mihi, sed fidem non obligo: quo denotant, se habere propositum, & animum talem rem faciendi, quamvis nolint obligari ad non mutandum propositum. Unde si postea non faciant, non sunt mentiti, propter dictam rationem. Unde in præsentî casu Magister non solum voti transgressor dici nequibat, verum nec peccavit propositum tantum non servando.

CAPUT IV.

Alexand. III. Universis Abbatibus (a) Cisterciens. Ordinis per Angliam constitutis.

Scripturæ sacræ testimonio declaratur, quod spiritualis homo propositum non mutet, cum pro salute animæ suæ aliquid utilius meditatur. Inde est, quod vestris iustis

justis postulationibus inclinati, vobis indulsumus, quatenus si quis sepulchrum Dominicum, vel alia limina Sanctorum visitare proposuerit, & infirmitate, vel alia rationabili causâ occurrente, apud vos religionis habitum assumere, atque Deo servire voluerit, liberè eos recipere valeatis nec rei voti facti habeantur aliquatenus, qui temporale obsequium in perpetuum noscuntur religionis observantiam commutare.

NOTÆ.

1. (a) **C**isterciensium.] Ita legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. 2. ex qua inscriptionem, & litteram transcribo, & ni fallor ideo Raymundus omisit ea verba: *Abbaribus Cisterci. Ordinis per Angliam*, ne specialiter constitutio hæc referretur ad eos, qui Cisterciensium Ordinem profiterentur, non ad alios: nam cum per compilationem in hoc volumine generalis ecclesiastica lex judicaretur, insequens putavit eam dirigi specialiter Prælati Cisterci. Angliæ. Ex eadem etiam causâ, ut existimo, omisit verbum, *indulgemus*, ne crederetur in præsentî referri specialem indulgentiam, ut jam notavit Pater Suarez tom. 3. de relig. lib. 6. cap. 14. num. 6. Etiam omisit verba: *Sepulchrum Dominicum*, &c. ut tolleretur ambiguitas, an Alex. III. tantum ageret de votis incompatilibus cum statu religioso ipso; an verò generaliter de omnibus esset exaudiendus, ut infra dicemus.

COMMENTARIUM.

2. **E**X præsentî textu sequens deducitur assertio: *Omne votum commutabile est propria auctoritate in votum solenne religionis.* Quæ conclusio probari potest ex cap. *pervenit*, el. 2. de iur. iur. cap. *admonere*, junctâ Glosâ verbo *Monasteriis*, 33. quest. 7. cap. *de sponsarum*, cap. *Agarbofa*, capite scripte 27. quest. 2. l. final. in fine princip. C. de Episcop. & cleric. authent. de nuptiis, §. *distribuantur*, in cap. final. 19. quest. 3. D. Thomas 2. 2. quest. 88. artic. 12. Illustrant ultra congestos à Barboza in præsentî, & lib. 1. juris Eccles. cap. 42. num. 1. Tamburinus de iure Abbat. disput. 6. tom. 3. quest. 27. num. 9. Castropalao tract. 16. disputat. 2. punct. 8. Layman lib. 4. summa, tract. 5. cap. 10. Diana p. 3. tract. 6. resol. 65. Garcia tom. 1. polit. tract. 3. difficult. 3. dub. 2. Bruno Challaing. tract. 4. cap. 6. propos. 1. Petrus Gregor. lib. 3. partit. tit. 2. cap. 7.

3. **S**ed hæc assertio, omisiss adductis supra in cap. 1. difficilis redditur sequenti consideratione; nam votum simplex, & solenne æqualiter apud Deum obligant votentem, si clericus, qui clericus vel vor. cap. si quid bonum, cap. viduas, 27. quest. 1. cap. licet, hoc titul. sed votum religionis solenne non est commutabile propria auctoritate: ergo nec simplex. Augetur hæc difficultas ex eo, nam qui iuravit matrimonium contrahere cum aliqua fœmina, si postea velit religionem ingredi, primam promissionem prius tenetur implere, cap. commissum, de sponsal. ergo etiam votum antea factum debet prius adimpleri. Augetur secundò, nam status Episcopalis perfectior est, quàm religiosus, cap. nisi cum pridem, §. nec putes, de renunc. cap. si religiosus, de elect. lib. 6. sed ille, qui promisit religionem ingredi, si eligatur Episcopus, prius debet religionem ingredi, quàm consecratur in Episcopum, c. per tuas, hoc tit. igitur quia per statum perfectiorem non

liberatur quis à votis jam emissis. Facit etiam textus in c. qui post 5. de regul. lib. 6. ubi qui emisit votum ingrediendi certam religionem, si in alia professionem emittat, pœnitentiæ subicitur; & tamen eo casu votum simplex ingrediendi religionem commutavit in perfectius, videlicet votum solenne; nihilominus punitur: igitur qui non licet omne votum in solenne religionis commutare. Deinde contra rationem ab Alexandro adductam ita insurgo: Servitus constituit temporale obsequium, cum servi per manumissionem, & alios plures modos liberi efficiantur. l. 1. ff. qui sine manumissione, l. 1. ff. de manumiss. sed temporale hoc obsequium in perpetuum religionis, propria auctoritate commutari non potest, cap. generalis, cap. si servus, 54. dist. ergo non omne votum, seu obsequium temporale est commutabile in perpetuum. Ne fati facies si dicas, in hoc casu versari tertii præjudicium, & ita sine ejus voluntate commutationem hanc obsequii temporalis in perpetuum fieri non posse; nam etiam in votis expeditionis Terræ sanctæ, aut dandi certam elemosynam quotidie, versatur tertii interesse: igitur nec per ingressum religionis commutari propria auctoritate possunt.

4. **Q**uæ dubitandi ratio non obstante vera est præsens constitutio, cujus ratio assignatur ab ipso Alexandro III. in illis verbis: *Nec rei voti fracti habeantur*, &c. Cum enim votum solenne religionis sit adeo perfectum, ut omne aliud resolvat, cap. voluit, 33. q. 5. Glosâ in cap. monachum 20. quest. 4. adeo, ut in jure civili matrimonium consummatum per ingressum religionis dissolvatur, authent. de nuptiis, c. 4. §. *distribuantur*; votum enim professionis religionis acceptabilibus est Deo cæteris votis, quia status religionis perfectior est aliis, Trident. sess. 24. de reform. cap. 6. §. 10. dirigaturque ad charitatem, quæ est prima virtus, cap. charitas 12. de penit. dist. 2. D. Thomas 2. 2. quest. 184. artic. 1. quest. 2. inde sicut lumen stellarum à lumine solis, quod est majus, absorbetur, sic alia vota per votum solenne professionis cessant: & quia nemo debet impediri ad strictiorem, & perfectiorem statum transire, cap. licet, ubi probavi, de regul. ideo rectè docetur in præsentî, omne votum esse commutabile in votum religionis, & omnia vota antea emissâ cessare per solennem professionem. Nec interest, quod votum sit compatibile cum ipso statu religioso, vel non, ut votum jejunandi certis diebus, aut recitandi officium divinum. Ratio est, quia illa vota, & similia sunt de operibus particularibus; professio verò religionis est de tota vita hominis; & ideo in illa cætera includuntur, tanquam particularia in universali; & quia sufficit proficenti religionem illius onus sustinere, disciplinamque, & vitæ institutum servare. Faciunt Anselmus libro 3. epist. 33. *Audvi, frater mi, quia antequam monachus fieres, in egritudine votiisti te iururum ad sanctum Egidium. & idcirco modo invidus. & nimis sollicitus*

feliciter es de voto illo solvendo. Et paulo post: *Certus enim esse debes, quia cum te ipsum Deo votum vovisti, solvisti omnia vota minorata.* Idem *epist. 154.* Undelicet in presenti textu ageretur de voto peregrinationis, quod est incomparabile cum statu religioso, ut generalis respectu cujusque voti maneret constitutio, Raymundus omisit ea verba: *Proposuerit visitare;* & tantum Pontificis constitutionem compilavit. Quo modo tamen hæc commutatio fiat, an ex natura rei, vel gratiâ juris Pontificii, doctè exponit P. Suarez *dict. cap. 14. per votum,* & post eum Garcia *dict. dub. 2. per vot.*

5. *Dissolvi-
sur dubi-
tandi ra-
tio.* Nec obstat dubitandi ratio suprâ adducta, quia licet votum simplex solenni æquiparetur, ut quemadmodum culpæ mortalis reus est, qui frangit votum solenne, ita & qui violat votum simplex; discrimen tamen versatur inter simplex, & solenne votum, quia solenne votum cum sit perfectionis, non est commutabile in aliud nisi strictioris ordinis, *cap. licet, de regul. votum* verò simplex cum sit imperfectius, commutabile est in votum solenne religionis. Nec obstat textus in *dict. cap. commissum*, cujus interpretationem dedi in *cap. 2. de convers. conjug.* & latius dabimus in ejus commentario. Nec obstat textus in *dict. cap. qui post, de regul.* nam dicendum est, per solenne votum

professionis factæ in religione commutari votum simplex strictioris religionis, ex presenti textu, poenitentia tamen illi injungitur, quia levitas animi, remissio aliqua, & tepiditas spiritus aderant, quibus retrahebatur ab ingressu strictioris religionis; unde licet in ejus textus specie licet permaneat in religione laxiori; tamen poenitentia illi injungitur, quia in strictiori religione votum emissum adimplevit. Nec obstat ultimum augmentum ipsius dubitandi rationis, cui respondendum est dicendo, in omni actu duo principaliter desiderari, scilicet voluntatem & potentiam, *l. non omnes ff. si certum petatur, l. cum te, C. de donation. ante nupt.* unde licet in sermo voluntas sit ingrediendi religionem, deficit tamen potentia, qua obstructus est Domino, cui personale obsequium præstare cogitur: quare ejus vota sunt nulla ex defectu potestatis, & irritantur à Domino; quare obsequium illud, est temporale, commutari non potest propria auctoritate in perpetuum religionis, ut docuit D. Thomas 2. 2. *quest. 88. artic. 8.* & ex eo Sotus *lib. 7. de justitia, quest. 7. artic. 1.* Similiter etiam votum sit reale in favorem tertii emissum, à quo ejus obligatio sit acceptata, non commutatur per ingressum religionis, immò adhuc post professionem adimplendum est.

CAPUT V.

Innocentius III. (a) Strigonien. Archiepiscopo.

Non est dicendus voti transgressor, qui quod vovit, de auctoritate Sedis Apostolicæ, justâ tamen ex causâ distulerit adimplere. Sancti significavit nobis charissimus in Christo filius noster Henricus (b) Hungariæ Rex Illustris, quod cum in regni (c) perturbatione consilium, & auxilium tuum sibi fenserit hactenus profuisse, utilitati ejus non modicum derogares, si Hierosolymam (sicut ex voto teneris) regno pergeres impacato. Cum nobis igitur imminet de honore ipsius Regis, & statu Regni Hungariæ sollicitè cogitare, fraternitati tuæ per Apost. scripta mandamus, quatenus non prius iter arripias Hierosolymam adeundi, quam Regnum ipsum fuerit tranquillitati pristinae, faciente Domino, restitutum, vel super hoc receperis ab Ap. Sed. mandatum. Datum Later.

NOTÆ.

1. (a) *Strigon.*] Ita etiam legitur tertia in collectione, *sub hoc tit. cap. 1.* & in epistolis Innoc. Colonia editis, *fol. 3.* ex quo registro ita restituo litteram, & inscriptionem hujus textus. De Strigonienli diocesi egi in *capite final. de postul. Prælat.*

2. (b) *Hungaria.*] Hungaria, quæ nomen ab Hunnis, seu Ungaris populis ex Scythia profectis, qui eam incoluerunt, habere videtur, Pannoniam, & ultra Danubium Jarigum, & Dacorum regionem ferè omnem occupat, à Dravo fluvio ad Meridiem sumit initium; à Septentrione à Sarmatis, quos Colonos dicimus; ab Occasu Austriam habet, superioris quondam Pannoniæ caput: ab Oriente Myriam, quam Retianam nunc appellant. Danubius maximus fluvijs per medium interinfluit, atque inter partes, nempe ulteriorem, & citeriorem scindit: Citerioris Hungariæ caput est Buda, regni sedes, ut post Ptolomeum, & Hortalium referunt Bonfidijs, & alii scriptores, & descriptores illius regni.

(c) *Perturbatione.*] Mortuo enim Vela tertio Hungariæ Rege, Henricus, alias Hemicus ejus filius natus major in regno legitime successit; Andreas verò frater minor, de quo in presenti textu, & sequenti agitur, conspiratione Magnatum, fratrem ejicere, & spoliare conabatur: ventum fuit ad arma, & acies utrimque prodierunt, de qua conspiratione Innocentius Abbas S. Martini ita scribit *lib. 1. epist. in edit. Colonia, fol. 3.* [Ex litteris, quas charissimus in Christo filius noster Henricus Hungariæ Rex Illustris ad Sedem Apostolicam destinavit, nobis innotuit, quod contra Serenitatem Regiam cum nobili viro A. Duce, satre ipsius temerè conspirati, cui etiam adhuc diceris inharere. Cum igitur felicitis memoriæ Cælestinus Papa prædecessor noster sub pœna excommunicationis universis in Hungaria constitutis curaverit inhiere, ne dicto Duci contra salutem Regiam consilium darent ali-quod, vel juvamen: Nos tibi, quem publica fama contra ipsius prædecessoris nostri prohibitionem (sicut dicitur) venisse demonstrat, salutationis alloquium denegantes, ad nostram duximus presentem.